

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Δημογραφία

Ενότητα 2 : Ιστορική αναδρομή

Βύρων Κοτζαμάνης

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής
Ανάπτυξης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ιστορική αναδρομή (1)

- ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ
- ΡΩΜΑΪΚΗ CENSUS
- Πρώτη απογραφή πληθυσμού στην Ευρώπη κατά ηλικία και φύλο στη Σουηδία στα μέσα 18ου αι.
- Ενοριακές καταγραφές 1563 (Concile de Trente)
- John GRAUNT – 1662 Δελτία Θνησιμότητας του Λονδίνου
- Edmund HALLEY – 1693, Πίνακες Επιβίωσης, Breslau (Γερμανία, Μ.Ο. ζωής 34 έτη)
- Thomas MALTHUS – 1798 'An Essay on the Principle of Population'

Ιστορική αναδρομή (2)

- Thomas MALTHUS-1798
- Πρώτη σημαντική θεωρητική προσέγγιση σε θέματα πληθυσμού.
- Έμφυτη η τάση στο ανθρώπινο γένος να αυξάνεται πιο γρήγορα απ' ότι αυξάνονται τα υλικά αγαθά, αναγκαιότητα περιορισμού των γεννήσεων στις κατώτερες τάξεις του πληθυσμού, που κύρια υποφέρουν απ' αυτό τον “υπερπληθυσμό” –μέσο αντισύλληψης: αγαμία
- Οι μαλθουσιανές θέσεις βρίσκουν υποστηρικτές στους στη φιλελεύθερη σχολή, στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα για να απορριφθούν προοδευτικά στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα τόσο από τους οικονομολόγους και κοινωνιολόγους της φιλελεύθερης σχολής όσο και από το σοσιαλιστικό ρεύμα της ίδιας περιόδου.

Ιστορική αναδρομή (3)

- Μετά τα μέσα του 19ου αιώνα αναπτύσσεται η καταγραφή των δημογραφικών γεγονότων με την ίδρυση κεντρικών στατιστικών υπηρεσιών σε πολλές χώρες της Ευρώπης
- Υλοποίηση γενικών απογραφών πληθυσμού και καταγραφή και ανάλυση στοιχείων φυσικής κίνησης (γεννήσεων και θανάτων)

Ιστορική αναδρομή (4)

20ος αιώνας:

- Lotka (1880-1949) έθεσε τις βάσεις της μαθηματικής δημογραφίας με την ανάπτυξη της θεωρίας των σταθερών πληθυσμών
- Δημογραφικές προβολές, χρονοσειρές, διαγενεακή ανάλυση (π.χ. περί το 1920, Bowler και Pearl στην Αγγλία, Whelpton στις ΗΠΑ)
- Πίνακες επιβίωσης (Coale και Demeny-1961, Lederman-1969 και Brass-1971)

Ιστορική αναδρομή (5)

Σήμερα το ενδιαφέρον εστιάζεται

στον «**υπερπληθυσμό**» των χωρών του λεγόμενου «Τρίτου Κόσμου» και στην «**υπογεννητικότητα**» των ανεπτυγμένων κρατών

Σήμερα είναι σημαντικός ο ρόλος των Διεθνών οργανισμών:

Ταμείο του ΟΗΕ για τον Παγκόσμιο Πληθυσμό (United Nations Fund for Population Activities- UNFRA), EUROSTAT, Συμβούλιο της Ευρώπης (Council of Europe), Ευρωπαϊκό Κέντρο για Πληθυσμιακές Μελέτες (EAPS), Διεθνής Ένωση Γαλλόφωνων Δημογράφων (AIDELF), Διεθνής Ένωση για την Επιστημονική Μελέτη του Πληθυσμού (International Union for Scientific Study of Population-IUSSP)

Επιπλέον συνδέσεις που αναφέρονται σε διάφορα ιδρύματα που αφορούν τη δημογραφία θα βρείτε στην ιστοσελίδα του εργαστηρίου μας:

<http://www.demography-lab.prd.uth.gr/links-gr.htm>

Ιστορική Αναδρομή - Ελλάδα

Ιστορική αναδρομή – Ελλάδα (1)

Αρχικό στάδιο ανάπτυξης της επιστήμης, αίτια:

Κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές, πόλεμοι:
καταστροφή αρχείων, μη καταγραφή γεγονότων
(1912-1923), (1940-1950).

Φυσική κίνηση (Γεννήσεις και Θάνατοι): Από το 1834
ξεκινούν οι πρώτες καταγραφές με τη σύσταση στη
Γραμματεία Εσωτερικών του Γραφείου Δημόσιας
Οικονομίας.

Ιστορική αναδρομή – Ελλάδα (2)

Όμως μια σειρά αδυναμιών της διοίκησης αλλά και πολιτικών και στρατιωτικών αναταραχών (βλ. Βαλκανικοί πόλεμοι, Μικρασιατική εκστρατεία, Α' και Β' Παγκόσμιοι Πόλεμοι), κατάληξαν μόλις το 1956 να ξεκινήσει η ετήσια τακτική καταγραφή της φυσικής κίνησης του πληθυσμού

Κρίσιμο σημείο **το 1956** με την ανασύσταση της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος.

Ιστορική αναδρομή – Ελλάδα (3)

Ιστορία των Απογραφών: 1836 η πρώτη καταγραφή του πληθυσμού από τους Βαυαρούς.

Συνεχείς καταγραφές σε ανισόχρονες περιόδους: 1836-1845 (κάθε έτος), 1848, 1853, 1856, 1861, 1879, 1896, 1907, 1920, 1928, 1940, 1947

Πρώτη επιστημονικά τεκμηριωμένη απογραφή: 1861

Από το 1951 και μετά έως και σήμερα διεξάγονται απογραφές κάθε 10 χρόνια περίπου στην ίδια εποχή κάθε έτους (Τέλος Μαρτίου, Αρχές Απριλίου συνήθως), και καθιερώνεται και το οικογενειακό Απογραφικό δελτίο

Ιστορική αναδρομή – Ελλάδα (4)

Πρωτοπόροι συγγραφείς πάνω στα πληθυσμιακά θέματα:

Ο Β. Βαλαώρας μελετά την επίδραση της εγκατάστασης των προσφύγων στη γεννητικότητα και θνησιμότητα (Το δημογραφικό μας πρόβλημα και η επίδραση των προσφυγών, Διατριβή επ' υφηγεσία, Αθήνα, 1939)

Ο Ευάγ. Αβέρωφ εξετάζει αναδρομικά την εξέλιξη της φυσικής κίνησης του πληθυσμού της Ελλάδας (Η φυσική κινήσεις του πληθυσμού της Ελλάδος, Αθήνα, 1937)

Ο Ν. Πολύζος μελετά το προπολεμικό μεταναστευτικό ρεύμα της χώρας μας (Essai sur l'émigration grecque, Etude démographique économique et sociale, Paris, 1947, SIRVEY)

Ιστορική αναδρομή – Ελλάδα (5)

Όμως η ανάπτυξη της δημογραφίας στην Ελλάδα να είναι εξαιρετικά αργή συνοδεύοντας την ύστερη ανάπτυξη των ανθρωπιστικών επιστημών και της κοινωνικής έρευνας στη χώρα μας

Σημαντική παράμετρος η γενική ένδεια στοιχείων στις κοινωνικές επιστήμες, ένδεια που εκλείπει ωστόσο σταδιακά, ιδιαίτερα στην πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα.

Η έλλειψη χρονολογικών σειρών συντείνει στην δημογραφία στην πρόκριση συχνότατα της συγχρονικής ανάλυσης έναντι της δια-γενεακής ανάλυσης.

Ιστορική αναδρομή – Ελλάδα (6)

Σήμερα υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον για τις πληθυσμιακές μας εξελίξεις και τα δημογραφικά δρώμενα

Υπάρχει όμως ταυτόχρονα έλλειψη εξειδικευμένων επιστημόνων (δημογράφων) και ελλιπής δημογραφική παιδεία. Έτσι,

Αναπτύσσονται – διαδίδονται συχνά με ευκολία μη τεκμηριωμένες θέσεις που δεν βασίζονται σε στέρεες δημογραφικές αναλύσεις (βλ. πχ. μείζων δημογραφικό πρόβλημα, υπογεννητικότητα-εθνικός κίνδυνος, αφάνιση του ελληνισμού, κίνδυνος από τους μετανάστες, κλπ).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Τέλος Ενότητας

